

GLASBA.

Dva koncerta »Glasbene Matice«. V letošnji sezoni so koncerti v Ljubljani redki. Zato smo se tembolj razveselili, ko se je »Glasbena Matica« odločila, spraviti na koncertni oder — po toliko letih — zopet svetovnoznano glasbeno delo prve vrste, Dvořákovskega »Mrtvaškega ženina«, balado za samospeve, mešani zbor in veliki orkester. — To veliko delo, ki ima značaj nekakega »posvetnega oratorija«, je zložil Dvořák l. 1885. za birminghamsko glasbeno slavnost. Erbenova pravljica o zapuščeni nevesti in njeno snidenje z mrtvim ženinom je nudilo mojstru Dvořáku obilo prilike, da je v tem delu razvil vso svojo skladateljsko moč. Silno dramatično občutena mesta se družijo z nežnoliričnimi, semtertja idiličnimi stavki. Neizčrpna, vseskozi prikupljiva in plastična melodika, izbrane harmonije ter krasna, dostikrat izredno divna instrumentacija so posebne vrline tega Dvořákovskega dela. Samospevi, dvospevi, zbori in celi ensembli so čudovito lepo zaokroženi in pregnantno izpeljani. Z eno besedo: glasba, katere je lahko vesel in ji z zanimanjem sledi ne le izobražen glasbenik, ampak tudi preprosto, glasbe manj vešče občinstvo, in ki na vsakega napravi globok in plemenit vtisk. — »Glasbena Matica« je proizvajala »Mrtvaškega ženina« dvakrat: v petek 7. marca in v nedeljo 9. marca. Obakrat z najboljšim uspehom. Kot solisti so sodelovali: gdč. Mira Koroščeva, primadona zagrebške opere (sopran-nevesta), g. Jos. Križaj, operni pevec ljubljanskega deželnege gledališča (bas-pripovedovalec), in g. Jos. Rijavec, gojenec c. kr. akademije za glasbo in uprizarjajočo umetnost na Dunaju (tenor-ženin). Gdč. Koroščeva razpolaga z dokaj čednim, krepkim in dobro izšolanim glasom, ki je bil vsled temne barve za partijo mrtvaške neveste še posebno primeren. V nastopu gdč. Koroščeve treba poudarjati zlasti njeno zares občuteno predavanje, ki je doseglo višek v končni molitvi: »Marija, milostna Gospa!«... Gospod Križaj je kot solist pri nas obče priljubljen. Naj zadostuje, če rečem, da je pel vseskozi dostojno, umerjeno in sigurno. Posebno pohvalo zasluži gosp. Križaj za predzadnji, jako vrlo prednašani samospev: »A čuj! po durih: buh, buh, buh!«... G. Rijavec obeta s svojim glasom mnogo. Tudi on je bil v svoji semtertja precej težki vlogi dober, v katero se je — to se je videlo — vtopil z vso skrbjo in ljubeznijo ter jo pel z razumnostjo in gorkoto. Zbor »Glasbene Matice« pod vodstvom koncertnega vodje gospoda M. Huba da se je držal krepko, vse hvale vredno. Tudi orkester »Slovenske Filharmonije« je igral precizno

in mu gre istotako kot drugim činiteljem del zasluge pri obeh koncertih. — Koncerta sta bila obakrat prav dobro obiskana in prepričan sem, da bi marsikdo šel poslušat »Mrtvaškega ženina« še v tretjič, če bi bilo le mogoče.

St. Premrl.

»Novi Akordi«. Leto XII. št. 1. in 2. — V prvi številki »Novih Akordov« nastopa kot nov sotrudnik lista izboren skladatelj g. Emil Hochreiter, c. kr. okrajni komisar na Dunaju, rodом Slovenec. Pri nas Hochreiter do sedaj ni bil še dosti znan, med Nemci bolj, a upamo, da ostanemo zanj in njim v tesnem stiku. Prva in druga številka »Novih Akordov« prinašata po en Hochreiterjev valček za klavir: »Valse nobles«, kar sta obadva v resnici. Zmerno moderna po svojih harmonijah, izrazito melodična in ne pretežka, bosta v repertoaru pianistov prav hvaležna komada. — E. Adamičeva skladba »Poj, petelin, zoro mi naznani!« za dva glasova in klavir je izvrstna. Glasova sta v prvem in drugem delu skladbe vojena kanonično, tek jima je živahen in krepak, iskren je »parlando« stavek: »Da, razbojnik si, hajduk moj dragi«, konec pa navdušen homofon dvospev. Zelo značilno je spremljanje, zlasti v prvem delu, kjer je uporabljen kot motiv petelinov klic. — Ravnikov mešan zbor »Ženjica« je otožnega značaja, giblje se deloma v e-, deloma v h- in zopet v e-molu ter prinaša zopet nebroj alteracij. Težki, rekel bi nekoliko — apartni skladbi bodo kos samo izredno rutinirani zbori. — Jako fina skladba je Pavčičev samospev s klavirjem: »Padale so cvetne sanje«, ki jo smemo prištevati med najboljše dosedaj objavljene Pavčičeve samospeve. Tekst je erotičen. — Druga številka »Novih Akordov« prinaša kratko, a zelo čedno Ravnikovo klavirsko skladbo »Dolcissimo«, ki sestoji pravzaprav le iz ene same silno nežne melodije:

† GRŠKI KRALJ JURIJ V SOLUNU.

Lento espressivo.

v sedmero harmonizacijah. — Zelo dobro se je posrečil dr. G. Kreku samospev s klavirjem: »Ali veš?« (»Weißt du noch?«) To je zares krasna glasba; samospev prijazno melodiozen, spremljanje vseskozi okusno.

Po mojem mnenju se bo ta samospev zelo pel in to tudi zasluži. — A. Gröbmingov mešani zbor »Belokranjska« je v glasbenem oziru dokaj zanimiv, sicer pa zopet erotičen. — Mih. Rožančev mešani zbor »Ah, ni li zemljica krasna« je čedna skladbica v preprostem slogu. — »Pojdam v rute« pa je koroška narodna, ki jo je Zdravko Švikaršič postavil za peteroglasni moški zbor. — Prva številka »Novih Akordov« ima tudi jako zanimivo književno priložo.

St. Premrl.

UMETNOST.

Jubilej v gledališču. Ignacij Borštnik je obhajal meseca marca na našem odru svoj jubilej. Ni ga zaslužil. Jubilej je vedno le slavnost, ki jo prireja mladina bivšim ljudem v tolažbo, kadar se starajo. Zato bi bilo treba več jubilejev, toda Borštnik ga ni zaslužil. On je mlajši od nas. On nas vidi, kakršni smo, ko se sami še ne poznamo; živel je ves čas z nami in nas prehitel. — Igral je kralja na Betajnovi, ki je za jubilej zelo prikladen. Ko sem videl Kralja zopet po tolikem času, sem spoznal, kaj smo v teh letih preživeli, koliko se razvili in poglobili. Kje so tisti kantorski oderuhi danes? Bajtar jih je pregnal. Kje so tisti župniki, ki prodajajo duše za farovž in hlev ter delé mandate? Niti v tistih časih, ko si Ivan Cankar ni želel, da bi se z njegovimi igrami obhajali jubileji, jih ni bilo. Kdo bo danes pisal tri dejanja politični stranki v škodo in korist, če ne želi postati jubilar v doglednem času? Tudi poslej jih ne bo nihče. — Bil je pravzaprav jubilej Ivana Cankarja, klofuta za vse mlade ljudi, ki smo vedno natihiem mislili, da živi z nami. Če ni morda le izprevidel, da se mu lavorjev venec s trobojnico slabo poda, ko je tretje dejanje popravljaj? — Bil je tudi jubilej svobodomiselnega profesorja, ki se je enkrat izjemoma obhajal molče. Nič se ni vzel na prste, vzdignil prsta in nas ni posvaril: »Gospodje, odgovor boste dajali pred zgodovino!« Nič se ni bal za literaturo in nje procvit, ko se je na odru barantalo o politiki; to pot je pozabil na zgodovino. — Bil je jubilej občinstva, ki še sedaj ni igre razumelo, ko je stara. Župnik je ponujal stradalajoči delavki kozarec vina in se ni smejalo. Pač pa je v parterju iz druge vrste v četrto letelo vprašanje:

»Ali si kaj pridna?«

»Sem pridna,« iz četrte v drugo.

»Saj nisi pridna,« iz druge v četrto.

»O sem pridna!«

Za menoj so se menili, ko je nastopil Maks:

»Čevlje bi si bil lahko osnažil!«

»Ne, Cankar je pisal, da morajo biti umazani.«

»Pa vendar.«

Najboljše v našem gledališču je tisto, na kar najbolj zabavljamo: prazne lože in natlačeno dijaško stojišče. V tisti praznoti in tisti soparni natlačенosti je prihodnost brez jubilejev.

Izidor Cankar.

A. Cerar-Danilo je obhajal meseca marca z igro »Ljubezen treh kraljev« petintridesetletnico delovanja na ljubljanskem odru. Jubilar ni le znan kot igralec, ampak tudi kot dramatičen pisatelj.

Naše slike. O kronanju prvega Romanova Mihajla Fedoroviča ruskim carjem smo pisali v zadnji številki »Dom in Sveta«. Ruski slikar G. J. Urusov je ovekovečil ta svečani trenutek (str. 165). — Veličastni so prizori, ki nam jih ob čistem obzorju nudi narava v planinah. Slikovitejši pa so ti prizori, kadar začno vetrovi z meglo svoj mrzli ples. Tak trenutek nam kaže slika Na Triglavu ob nevihti (str. 168), ko se podé megle ob slemenih Rjavine proti Cmiru, medtem ko jih prodira sonce ter čarobno obsipa s svojimi žarki kristalna snežišča. — Svetovno čudo Postojnske jame nas je lani zopet presenetilo. Posrečilo se je prodreti v nov, doslej nepristopen del te veličastne jame. Odprla se je »nova jama« s krasnimi kapniki, ki vplivajo tem čarobneje, ker ta del jame ni trpel še nič ne od človeške roke, ne od saj bakelj in luči, s katerimi so prej hodili v jamo. Ta del Postojnske jame bo zelo povzdignil njeno znamenitost zlasti zato, ker nam kaže, da hrani kraški svet še zakrita čuda. — Letos se obhaja stoletnica velike bitke pri Lipskem, v kateri so združeni vladarji avstrijski, ruski in pruski končno premagali Napoleona I. in strli francosko moč nad Evropo. Združeni armadi je poveljeval knez Schwarzenberg, ki so mu postavili na Dunaju krasen spomenik. Sedaj se pa dviga na bojišču pri Lipskem monumentalna zgradba, ki bo hranila spomin na to veliko in krvavo bitko, od katere se začneja nova državna zgodovina Evrope. — Balkanska vojska se nagiba h koncu. Turčija bo razdeljena v kose, le malo je ostane pri Carigradu pod sultanom. Slednjič je padel po junaškem boju tudi Skader. Vsi diplomatski sklepi evropskih velevlasti, ki so celo z blokado vojnega brodovja hotele prisiliti Črnogoro, da se Skadru odpove, so bili zaman. Črnogorske zastave vihrajo s skadrskih utrdob v nemalo zadrego evropski diplomaciji. Odprtih je sedaj več raznih vprašanj, kako razdeliti plen med zmagovalce. Čigav bo Solun? Naša slika (str. 199) nam kaže grškega kralja Jurija v Solunu, preden ga je zadela morilčeva krogla.

